

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת: חברת הכנסת מירב בן ארי

פ/25/3478

הצעת חוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית) (תיקון – דיווח לכנסת לעניין פגיעה באדם עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), התשפ"ג-2023

1. הוספת סעיף 16א בחוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), התשכ"ט-1969¹, אחרי סעיף 16 יבוא:

"דיווח לכנסת 16א. (א) שר הרווחה והביטחון החברתי, ימסור לעניין פגיעה באדם עם מוגבלות שכלית-התפתחותית הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית) לפי הוראות סעיף 368ד (שכלית-התפתחותית) לפי הוראות סעיף 368ד לחוק העונשין במהלך אותה שנה, שעניינם עבירה כהגדרתה בסעיף 368ד(ח) לחוק העונשין וכן פגיעה כמשמעותה בסימנים א', ג', ו'1, ו'2 ו-ח' לפרק י' לחוק העונשין שנעברה כלפי אדם עם מוגבלות שכלית-התפתחותית, ובכלל זה –

(1) מידע בדבר מספר הדיווחים הכולל, ומתוכם מספר הדיווחים שהתקבל לגביהם אישור שלא להעביר דיווח למשטרה, בהתאם להוראות סעיף קטן (ו) שבאותו סעיף;

(2) פילוח הדיווחים לפי נתונים אלה, והכול באופן השומר על פרטיות הנפגעים ומשפחותיהם ומונע את זיהוים:

(א) מגדר;

¹ ס"ח התשכ"ט, עמ' 132.

(ב) סוג העבירה ;

(ג) מהות הקשר בין הפוגע לנפגע ;

(ד) סוג המסגרת החברתית שבה
בוצעה העבירה ;

(ב) השר לביטחון לאומי ימסור לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, עד 31 בדצמבר בכל שנה, דין וחשבון בדבר דיווחים שהתקבלו במשטרה, ישירות או באמצעות עובד סוציאלי לפי חוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית), לפי הוראות סעיף 368 ד לחוק העונשין במהלך אותה שנה, שעניינם פגיעה באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית ובכלל זה ועל מספר הדיווחים מתוכם שהוגשו לגביהם כתבי אישום ; הדיווח יועבר באופן השומר על פרטיות הנפגעים ומשפחותיהם ומונע את זיהוים, ובפילוח לפי נתונים אלה :

(1) מגדר ;

(2) סוג העבירה ;

(3) מהות הקשר בין הפוגע לנפגע ;

(4) סוג המסגרת החברתית שבה בוצעה
העבירה."

דברי הסבר

אנשים עם מוגבלות חשופים לאלימות ולניצול על סוגיהם השונים פי כמה מאנשים ללא מוגבלות. נתונים מראים כי אנשים עם מוגבלות נפגעים מאלימות פי ארבעה עד פי עשרה מאנשים ללא מוגבלות, ובעבירות של תקיפה מינית – פי 10.7%. בנוסף, קיימת הסתברות גבוהה ל"קורבנות חוזרת" של אנשים אלה, שכן פוגעים פוטנציאליים רואים בהם קורבנות שניתן לפגוע בהם, תוך סיכון נמוך שהפגע יתגלה או שהפוגעים יובאו לדין (ש. פרימור ונ. לרנר, פגיעות מיניות באנשים המתמודדים עם מוגבלות נפשית-היבטים משפטיים ייחודיים, מתוך: התמודדות עם פגיעה מינית בקרב אנשים עם מוגבלויות" איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית ובזכות, עמ' 18).

נתונים של משרד המשפטים האמריקאי מראים כי בשנים 2009-2015 שיעור הפגיעות באנשים עם מוגבלות כתוצאה מעבירות אלימות חמורות היה למעלה מפי שלושה מזה של אנשים ללא מוגבלות (12.7 אנשים עם מוגבלות מכל 1000 לעומת 4 אנשים ללא מוגבלות מתוך 1000), כאשר שיעור הפגיעה של

אנשים עם מוגבלות שכלית היה גבוה באחוזים ניכרים אף ביחס לאנשים עם מוגבלויות אחרות (57.9 לכל 1000 איש) (Bureau of Justice Statistics U.S Department of Justice, Crimes Against Persons with Disabilities,) <https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/capd0915st.pdf> (2011-2015-Statistical tables). עובדים ומנהלי מסגרות לאנשים עם מוגבלות, המשטרה, עובדים סוציאליים על פי חוק, משרד הרווחה והביטחון החברתי והפרקליטות, כולם נחשפים לדבר, אך במקרים רבים לא נעשה מאמץ מספיק לצורך גיבושו של כתב אישום.

בסקר שנערך לפני מספר שנים נמצא כי רק 20.7% ממשתתפי הסקר ידעו לומר בוודאות כי מקרה הפגיעה דווח באופן מידי, באופן שיש בו כדי להגדיל את סיכוייה של התלונה להבשיל לכדי כתב אישום (מתוך סקר שנערך בחודש נובמבר 2019 בקרב 120 משתתפי כנס אקים וארגון Inclusion International (אנשי טיפול, נציגי ממשלה מהתחומים הרלבנטיים, משפחות של אנשים עם מוגבלות ואנשים עם מוגבלות)).

כדי לפקח ולשפר את מנגנון הדיווח והטיפול בתלונות על פגיעות באנשים עם מוגבלות ומוגבלות שכלית בפרט, מוצע לקבוע כי שר הרווחה והביטחון החברתי ימסור לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, אחת לשנה, דין וחשבון בדבר דיווחים שהתקבלו אצל העובד הסוציאלי לפי החוק, לפי הוראות סעיף 368ד לחוק העונשין, התשל"ז-1977, ועל תוצאותיהן, לרבות מספר המקרים שהתקבל לגביהם אישור שלא להעביר את הדיווח למשטרה בהתאם לסעיף 368ד(ו) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין). השר לביטחון לאומי ימסור לוועדה אחת לשנה על מספר המקרים של דיווחים על פגיעות באנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית שהתקבלו במשטרה, בין באמצעות עובד סוציאלי כאמור ובין בדרך אחרת ועל מספר המקרים שהוגשו בעניינם כתבי אישום, והכול בפילוח מגדרי, תוך התייחסות לסוג העבירה, מהות הקשר בין הפוגע לנפגע, מקום ביצוע העבירה (מסגרות חוץ ביתיות או קהילה), ובאופן השומר על פרטיות האנשים ומשפחותיהם, ומונע את זיהוים. חשיפת הנתונים ודיון בהם תסייע בהתמודדות טובה יותר עם הפגיעה באנשים עם מוגבלות.

הצעת החוק נוסחה בסיוע אקים ישראל, הארגון הארצי לאנשים עם מוגבלות שכלית ולמשפחותיהם. הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת ארז מלול (פ/3359/25).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ג בסיוון התשפ"ג (12.06.2023)